

Det ondes problem¹ og syndefallet

-hvorfor Teistisk evolusjon ikke løser det ondes problem²

Kreasjonister tror at mennesket ble skapt fra begynnelsen av. M.a.o. gjorde Gud noe radikalt nytt da han skapte oss. Vi dukket ikke opp av pre-eksisterende organismer. Dette står i kontrast til evolusjonsteorien (ET), der organismer gradvis utviklet seg over tid og delte seg i ulike arter. ET hviler på to pilarer: felles avstamning og påstanden om at naturlig utvalg som virker på naturlige variasjoner legger grunnlag for biologisk mangfold.

At mennesket er skapt i Guds bilde er blir tolket litt ulikt av tilhengere av teistisk evolusjon. En allmektig Gud kunne omskape menneskelig bevissthet, moralsk evne osv. uten å utføre noe 'tradisjonelt under'. Det kan tenkes at 'guds bilde' er en frammbrytende egenskap til den menneskelige hjerne som når et bestemt kompleksitetsnivå. Det innebærer et monistisk syn, hvor mennesket essensielt er materielt, selv om det er skapt av Gud³. Alternativt, i et dualistisk syn, kunne Gud legge ånd til den menneskelige kropp for å sette sitt avtrykk på det. Tilhengere av teistisk evolusjon kan stå for begge syn. Det kan være greit å vite hva en knytter menneskets verdi til, og da er det ikke hjernestørrelsen som er nøkkelen. Gorillaer kan ha hjerne som er dobbelt så stor som pygméers, men pygmeer er fullt og helt mennesker, gorillaer er .. gorillaer.

Like fullt strider dette mot synet til de fleste darwinister, som forneker noen fundamental, kvalitativ diskontinuitet i forhold til bevissthet eller kapasitet mellom mennesker og de antatte primat-forløperne. Og deres fornektelse har en 'fin stamtavle', i og med at Charles Darwin fornektet et fundamentalt skille mellom menneskelig kognitive og moralske evner.

Bilde 1 Afrikansk pygme

Fra:

http://en.wikipedia.org/wiki/Pygmy_peoples

Han skrev 'In the Descent of man': ..vi har sett at sanser og instinkter , de ulike følelser og evner.. kan finnes i en begynnende form, eller av og til i en velutviklet tilstand i laverestående dyr⁴. Dette synet har også fått gjennomslag hos teistiske evolusjonister. F.eks. skriver Karl Giberson i sin bok 'Saving Darwin': "..hver og en av våre bemerkelsesverdige evner må ha oppstått gradvis, og ha vært tilstede på et delvis, foreløpig vis i våre primat-forfedre. .. Nå er det dessverre mulig å få dokumentasjon på de fleste påstander via manipulasjon (bilde-neste side).

I boka 'The design for Life' slår J.Well og W.A.Dembski et slag for menneskelig overlegenhet, basert på lingvistikk, matematikk og kognitiv psykologi. Dette handler om at ingen direkte darwinistisk 'gangvei' er dokumentert for å gjøre rede for ikke-reduserbar kompleksitet. Det gir et positivt grunnlag, ut fra faktisk viten, for å hevde at uavvendelig komplekse biokjemiske systemer faktisk er utformet. Tilhengere av menneskelig 'særegenhet' erkjenner at viktige likheter eksisterer mellom mennesker og primater. Men insisterer også på at det eksisterer viktige, forskjeller i kognitive og moralske kvaliteter. Dette er forskjeller som representerer en kvalitativ, ikke bare en kvantitativ, forskjell. Dogmatiske teistiske evolusjonister benekter at mennesket på noe steg har blitt et guddommelig utformet bilde av seg selv.

¹ Se kort omtale av dette under: <http://lillesandfrikirke.no/temaer/Ondes%20problem%20kortversjon.htm> (bruker/bruker)

² fra God and Evolution; W.A.Dembski; Discovery Intstitute Press

³ W.S. Brown, N. Murphy, H. Newton Malony: Whatever happened to the Soul? Scientific and Theological Prtraits of Human Naure (Minneapolis: Augsburg Fortress, 1998)

⁴ C.Darwin: The Descent of Man and Selection in Relation to Sex. 2.ed (London J.Murray, 1882) s.126

Men om en er opptatt av hva forfatterne av 1.Mos. forsøkte å formidle, bør en ikke prøve å knytte noen evolusjonsteori til den. Når

det står at dyrene skapes etter sitt slag' (1.Mos.1v21 og 25), er det vanskelig å forestille seg han har tenkt på en gradvis overgang fra en felles stamfar, slik ET krever. Men uansett om det er teistisk evolusjon en legger inn, blir en distinkt endring av bevissthet til et guddommelig bilde nødvendig. Forutsatt da at en ser på syndefallet som en

"IT HAS LONG BEEN KNOWN"	I didn't look up the original reference.
"A DEFINITE TREND IS EVIDENT"	The data are practically meaningless.
"WHILE IT HAS NOT BEEN POSSIBLE TO PROVIDE DEFINITE ANSWERS TO THE QUESTIONS"	An unsuccessful experiment, but I still hope to get it published.
"THREE OF THE SAMPLES WERE CHOSEN FOR DETAILED STUDY"	The other results didn't make any sense.
"TYPICAL RESULTS ARE SHOWN"	This is the prettiest graph.
"THESE RESULTS WILL BE IN A SUBSEQUENT REPORT"	I might get around to this sometime, if published/funded.
"A CAREFUL ANALYSIS OF OBTAINED DATA"	Three pages of notes were obliterated when I knocked over a glass of beer.
"AFTER ADDITIONAL STUDY BY MY COLLEAGUES"	They didn't understand it, either.
"THANKS ARE DUE TO JOE BLOTZ FOR ASSISTANCE WITH THE EXPERIMENT AND TO CINDY ADAMS FOR VALUABLE DISCUSSIONS"	Mr. Blotz did the work and Ms. Adams explained to me what it meant.
"A HIGHLY SIGNIFICANT AREA FOR EXPLORATORY STUDY"	A totally useless topic selected by my committee.
"IN MY EXPERIENCE"	Once
"IN CASE AFTER CASE"	Twice

realitet. Det er det dessverre mange teistiske evolusjonister som ikke gjør.

F.eks. ser Karl Giberson på essensen av synd som selviskhet. Og 'tilfeldigvis'

Bilde 2 Ironisk fremstilling av vitenskapelige flokler

driver selviskhet den evolusjonære prosessen for Giberson. For ham er vi selviske fordi evolusjonen er selvisk, og vi er et produkt av evolusjon. Frelse er for ham å overskride vår evolusjonære fortid. I et tradisjonelt kristent syn, blir vi ikke frelst fra hva evolusjon har produsert i oss, men fra hva vi ut fra vår frie vilje har forårsaket med vitende og vilje ved å gå mot Guds vilje for oss.

Å løse det ondes problem

De fleste teistiske evolusjonister mener at kristen teisme tjener på forestillingen at Guds skapte indirekte, via darwinistiske metoder, heller enn direkte (som i direkte skapelse). Teistiske evolusjonister frykter at

forestillingen om en Gud som skaper direkte, gjør det ondes problem uløselig. En slik Gud ville være ansvarlig for det vi finner av ikke-fullkommen design i naturen. Ved å satse på en indirekte skapelse, mener en å kunne henføre alt det som ikke holder mål til evolusjon. Dette mener de tjener til å løse problemet med det 'naturlig onde', og derved hjelpe og verdsette kristen teisme⁵.

Den tidligere katolske prest, og senere velkjent darwinist, Fr. Ayala, understreker nettopp dette. I følge ham var det en lettelse å slippe unna byrden knyttet virksomheten til en skaper, men som heller er et resultat av naturlige prosesser. I følge Ayala, må rett tenkende kristne erkjenne naturlig utvalg som prosessen som danner design av organismer, så vel som dys-funksjonaliteter, eksentrisitet, ondskap og sadisme som gjennomsyrrer livet. Å knytte dette til

Bilde 3 Det ondes rot Fra:

http://editorialexplanations.blogspot.no/2012_12_01_archive.html

⁵ G.Bennet, M.J.Hewlett, T.Peters, R.J.Russell (eds): The Evolution of Evil (Göttingen Germany: Vandenhoeck & Rubrecht, 2008).

virksomheten til en skaper, grenser til blasfemi i følge Ayala. Han fremstiller kreasjonismen som naiv, og oppfordrer folk til å 'knytte sine sinn til den sterke sannheten ved ET.'

Dette er drøy kost på flere vis. Vi skal senere se at en ikke kommer unna det ondes problem, om en sier at Gud indirekte lot naturlig utvalg få en ledende rolle. At naturlig utvalg ikke virker på genetikken (genotypen), bare på arten (fenotypen) synes å være fjernt akkurat her. Naturlig utvalg sin funksjon er, motsatt av det Ayala legger opp til, nettopp å sile ut dys-funksjonaliteter etc., som omgivelsene velger bort! Således kan popluasjonen komme til å utvikle seg positivt på sikt, selv om det koster. At det som isolert kan virke som dårlig design, ut fra en helhetsbetraktning virker positivt, f.eks. for øyet, synes ikke tatt hensyn til. Selv om vi kan ha felles interesse i at Guds navn og ære ikke skal skjendes, er en totalt uenige om hvordan oppnå dette.

At ansvarsforholdet skal endres ved flytting fra direkte til indirekte aktivitet, er helt nytt i noe viktig spørsmål. Om en gjerningsmann bruker direkte eller indirekte metoder for å bevirke noe negativt, er ikke avgjørende for skyldspørsmålet. Skapelse innebærer ansvar, enten det skjer direkte eller indirekte, og går alltid tilbake til skaperen. Mye av samtidig teologi har problemer, ikke bare med at Gud griper inn i naturen, men også med at han skaper ut av intet (ex nihilo) -noe som gjør Gud til naturens kilde. 'Mind before matter,' ikke omvendt som i a-teistisk naturvitenskap.

Trenden i dagens teologi er å minske Guds kraft og allmakt, slik at han begrenses av verden. Dermed mener de å kunne fritta ham for ansvar for det onde. Prosess-teologien går så langt at den ser en Gud som utvikler seg med verden, og at verden har selvstyre utenfor Guds rekkevidde. Derved mener de at ansvaret for det onde frigjøres fra Gud. Prosess-teologi reiser en rekke nye problemer, og er således ikke noen passende erstatning for den tradisjonelle doktrinen om Gud og skapelsen.

Men Ayala og andre prominente teistiske evolusjonister argumenter ikke for prosess-teologi eller noen annen forminskert guddom. De hevder at det er full kompatibilitet mellom dogmatisk darwinistisk evolusjon med klassisk kristen teisme. Holdningen er at «om en omfavner darwinismen, vil en bli en god kristen»⁶.

Problemet med det onde forblir, enten en holder for at det skyldes en følge direkte skapelse med påfølgende syndefall, eller henfører det til naturalistiske evolusjonsprosesser. Om en hevder at Gud står bakom disse, er Gud likevel fullt ansvarlig for det som følger. Det blir som å fylle et hull, ved å grave et annet hull. Det gjelder også onde konsekvenser av naturens virke. Noen vil henføre slike ulykker til en fri vilje, som naturen skulle ha fra Gud. Men valg er noe som gjøres av bevisste agenter. Livløse ting kan ikke foreta bevisste valg. Naturen gjør bare det den gjør, og kan ikke sette inn noen selvforbedring. Mennesker har behov for det etter syndefallet, og etter en opprinnelig god tilstand førte menneskets valg til det onde, også for skaperverket.

Om jordskjelv i Lisboa eller Haiti skulle resultere kun fra naturens frie krefter i virksomhet, hvilken trøst gir det til etterkommere eller pårørende av de omkomne. Vi har annetsteds⁷ påpekt hvor nøyaktig naturkonstantene er innstilt i forhold til hverandre. Men gikk det ikke an å få til en jordskorpe som ikke brast eller

Mind before matter

Hvordan ser evolusjon på spørsmålet om Eksistens:

To alternativer:

1. Mind before matter

eller

2. Matter before mind

Det er rart når noen bruker 'mind' til å foretrekke 'matter'

John. C. Lennox

⁶ K.Gilbertson: Saving Darwin: How to Be a Christian and Believe in Evolution

⁷ <http://lillesandfrikirke.no/temaer/Finjusterte%20naturkonstanter.htm>

førte til vulkanutbrudd. Som helhetssyn og ut fra erfaring, er det vel ofte bedre med en viss grad av fleksibilitet som når jordskorpens tektoniske lag kan gli om hverandre, enn om det var en kompakt masse som bar eller brast. At jordkloden har en glødende mantel, vil uvegerlig noe å si. Om det brast før eller senere, kunne i prinsippet alt liv utslettes, som det nesten skjedde ved meteornedslag da dinosaurenes døde ut.

Selv om mange teistiske evolusjonister ser Darwins teori som en hjelp i forhold til det ondes problem, får de ikke mye støtte der av agnostikere og ateistiske evolusjonister. De spør: "Hvilken Gud ville skape liv ved en så brutal og bortkastet prosess? Darwin refererte til historien om livet som 'kampen om tilværelsen' og 'krigen i naturen'⁸ Han hevder at oppkomsten av høyerestående dyr kom som et resultat av krigen i naturen, sult og død⁹. I 'kampen for tilværelsen' ligger et skapende potensial for darwinismen. Darwins 'Origin' het fullt ut: 'On the Origin of Species by Means of Natural Selection on the Preservation of Favoured races in the Struggle for Life.' Det er grunn til å spørre etter etiske implikasjoner her, om en ved favoriserte raser mener overlegne raser? Og om det finnes overlegne raser, finnes det vel også underlegne raser. Darwin skriver i 'The Descent of Man' om at avstanden mellom mennesket og dets nærmeste, ville bli videre enn nå mellom negre og gorillaen¹⁰. For å si det rett ut, regnet han med at den hvite rase ville utrydde den svarte.

Noen darwinister har prøvd å minske de negative effekter ved 'kampen for tilværelsen', ved å påpeke et visst samarbeid i tillegg til konkurranse. Det skal da forekomme der eksterne organismer truer eksistensen til en populasjon. Da kan individer i populasjonen samarbeide, for å forhindre utslettelse. Dette er kanskje Darwinismens svar på 'det godes problem'? Hvor kommer det gode i tilværelsen fra? Men standard måte som teistisk evolusjon møter naturens brutalitet på er fornektelse og rasjonalisering: "Selv om naturlig utvalg innebærer smerte, er det ifølge Darwin verdt det. Naturlig utvalg vil utgjøre et press mot perfektjon."¹¹ Det er dumt at naturens historie forsøples av skader, men for å lage en omelett må en knuse noen egg.¹²

Bilde 4 Egg for å lage omelett Fra: <http://www.klikk.no/mat/spise/article429433.ec>

Det kan kanskje diskuteres hvorvidt tilsynelatende ondskap er ond, uten at bevisste moralske agenter, (lik oss) lider under det. D. Alexander sier: «Etter vår kunnskap har ikke dyreverdenen moral eller etikk». Men da skiller ikke mellom ondskap som en bevisst motivasjon, hvor mennesker og ikke dyr er skyldige, og erfart ondskap. I det siste tilfellet kommer onde konsekvenser både fra naturen og/eller bevisst onde hensikter hos andre mennesker. Ting kan synes annerledes ut fra synsvinkelen til ei rotte enn for ett menneske. Men den darwinistiske historiefortolkning av fossilene som en historie av bytte-spising, parasitter, sykdom, død og utryddelse som de skapende krefter for livet, må sees som ond, selv om dyrene i historien ikke kan sies å ha hatt onde motiver. Det darwinistiske synet forandrer masse-død til en slags mini-skaper, eller demiurg. Det forøker det ondes problem, i stedet for å løse det. En tradisjonell kristen omtale¹³ av ondes¹⁴ problem.

⁸ Ch. Darwin: On the Origin of Species, facsimile 1.ed (1859; Reprinted Cambridge Harvard University Press, 1964), s.76,79, 129, 480 ⁸ Ibid s.490 ⁹ C.Darwin: The Descent of Man. (2.ed. London J.Murray, 1882) s.156

¹⁰ Ch. Darwin: On the Origin of Species. s489 ¹¹ Ibid. S490 ¹² Ch. Darwin:Origin of Species. s489

¹³ <http://lillesandfrikirke.no/temaer/Det%20ondes%20problem.htm> ¹⁴ <http://lillesandfrikirke.no/temaer/Det-ondes-problem.pdf>